

Rake klappen

Auteur: Chris Vegter

Illustraties: Sonja Reus

	L E E S								
L A A T	Leeservaring								
	A	B	C	D	E	F	G	H	
	AVI								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Thema								
	problemen								
	Toegekend door KPC Groep te 's-Hertogenbosch								

Aanvulling op Leeslatthema's: mishandeling

Genre: realisme

Aantal bladzijden: 128

1 Korte inhoud

Leonie is verhuisd. Met haar moeder is ze weg uit Amsterdam. De reden van de verhuizing is Hein. Laura, haar moeder, heeft Hein leren kennen een jaar nadat haar man en de vader van Leonie was overleden. Hein werkt bij de televisie. Hij is gewend dat mensen naar hem luisteren. Eerst was het leuk, een sprookje. Maar Hein ging steeds meer de baas spelen over Leonie en haar moeder. Tot ze dat niet meer aankonden en verhuisden naar een andere plaats. Op haar nieuwe school raakt ze bevriend met Milou. Als ze tussen de middag met Milou naar huis fietst ziet ze een zilvergrijze stationcar geparkeerd staan. Milou merkt dat Leonie daar erg van streek van raakt, maar ze vertelt haar niets over Hein. Thuis vertelt ze ook niets aan Laura.

Na schooltijd spreekt ze af met de meiden van haar klas. Ze gaan naar het park waar ze de jongens, die daar voetballen, bespioneren vanuit een verborgen plekje. Keeper Kollin, een van de jongens uit de klas, laat steeds ballen door. Hij gaat de bal dan zoeken en blijft lang weg. De meiden ontdekken dat hij in een droge sloot duikt en daar met Jenneke zoent! Dit is nieuw voor Leonie. Zo gingen de klasgenoten in Amsterdam niet met elkaar om.

Op weg naar huis ziet ze de zilvergrijze stationcar weer. Ze merkt dat de bestuurder haar achtervolgt. In paniek vlucht ze weer naar het park en weet ongezien het verborgen plekje te bereiken. Ze wordt niet ontdekt. Na een poos gaat ze naar huis. Ze komt ontgaan aan en moet Laura natuurlijk vertellen wat er is gebeurd. Hein weet waar ze wonen! Laura besluit om aangifte te doen bij de politie, maar die kan niet veel voor hen doen. Er is immers niets gebeurd. Thuis moet Leonie terugdenken aan de voorbije tijd. Een vakantie in Chamonix, daarvoor gebeurtenissen in Amsterdam. Langzaam is het haar duidelijk geworden dat Hein Laura sloeg!

Onverwacht staat oma voor de deur. De moeder van Laura blijft een paar nachtjes loge-

ren. Leonie vindt het fijn dat ze er is. Iedere dag rijdt ze een stukje met Leonie mee naar school.

Als ze verstoppertje spelen bij school ziet Leonie bij toeval een briefje liggen op de bestuurdersstoel van een witte bestelauto. Op het briefje leest ze hun eigen telefoonnummer. Kollin merkt hoe haar dat aangrijpt en hij belooft uit te zoeken van wie het busje is. Via de telefoon stelt hij haar gerust. Hij heeft ontdekt dat een jonge, blonde vrouw in het busje rijdt. Ondertussen komen weer herinneringen bij Leonie naar boven. Ook van de foto's die ze stiekem heeft genomen toen Hein Laura weer eens mishandelde. Als ze na een middagje spelen in het park (waar Kollin haar voor het eerst zoent!) naar huis fietst, wordt ze plotseling van de fiets getrokken en in een wit busje gesleurd. Ze wordt ontvoerd, door Hein, en een vrouw die hij Karin noemt. Ze willen dat ze voor een camera verklaart dat de foto's, die ze naar de baas van Hein heeft gestuurd, nep zijn. Die foto's zijn er de oorzaak van dat Hein ontslagen is en niet meer aan het werk komt. (De lezer begrijpt nu ook de strekking van de krantenknipsels, die op verschillende plaatsen in het boek afgedrukt zijn.)

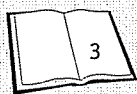
Net als Hein haar met geweld wil dwingen, komt de politie binnenvallen. Die is gewaarschuwd door Kollin, die de ontvoering gezien heeft. Thuisgekomen vertelt ze oma en Laura voor het eerst van de foto's. Als Kollin opbelt om te vragen of ze de volgende dag weer mee gaat spelen, voelt ze tintelingen in haar buik. Oma vindt hem een geweldige knul. En daar is Leonie het van harte mee eens.

2 Villa-aspecten

2a Inleidend tekstje

(De teksten met een grijze achtergrond komen uit het boek. De paginacijfers staan erbij.)

Rake klappen wordt ingeleid met de volgende tekst:

Je hebt iets erg vervelends meegemaakt in je vorige woonplaats. Gelukkig woon je nu ergens anders. Maar je bent nog steeds bang dat het weer gebeurt. Dan zie je opeens iets van vroeger...

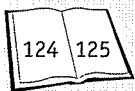
Verhuizen om te vergeten, te ontvluchten. Tussen de regels van deze introtekst is te lezen dat dit is gebeurd. Het moet wel heel ingrijpend geweest zijn als het de reden voor verhuizing was.

Voelen de kinderen iets van de beklemming die de confrontatie met vroeger in de nieuwe omgeving teweegbrengt? Je denkt veilig te zijn. Weg van de plek waar je ingrijpende, nare ervaringen had. En dan: vroeger is weer tastbaar aanwezig. Kunnen ze zich voorstellen welke reactie ze zelf zouden hebben in zo'n situatie? Paniek? Samengeknepen maag? Adem die in de keel stekt?

Bespreek met de kinderen de uitdrukking op het gezicht van het meisje en de manier waarop ze haar knuffel vasthoudt. Kunnen ze aangeven welke gevoelens daaruit spreken? Schrik? Angst? Troost zoeken? Vinden ze dat de introtekst en de illustratie goed bij elkaar passen?

2b Villa Alfabet

Taalkamer

In het boek las je:

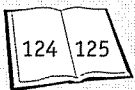
- Het sprookje werd een nachtmerrie.
- Binnenpretje? Meer een buitenpretje.
- Het fijne gevoel is aan de kant geduwd door nieuwe twijfels.

Wat valt je op aan deze zinnen? Waarom zou de schrijver zulke zinnen gemaakt hebben?

In de zinnen zitten tegenstellingen:

- sprookje / nachtmerrie;
- binnenpretje / buitenpretje;
- fijn gevoel / twijfels.

Herkennen de lezers de kracht van het gebruik van tegenstellingen in deze beschrijvingen? Welke van de drie vinden ze het sterkst de omslag in gevoel uitdrukken? Natuurlijk hebben ze de humor herkend in de woordspeling binnenpretje / buitenpretje. Kunnen ze zelf ook zulke woordspelingen bedenken?

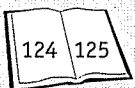
Gevoelenskamer

‘Per ongeluk raakte zijn hand die van Leonie. Hij lacht, zijn ogen stralen. De onverwachte aanraking en de vrolijke ogen bezorgen Leonie een vreemde tinteling in haar buik. Ze weet niet precies wat het is, maar het voelt heel prettig. Zouden dat nou de beroemde vlinders zijn, vraagt ze zich af.’

Weet jij wel wat het is?

Verliefd zijn en het gevoel dat daardoor opgeroepen wordt staat centraal in de Gevoelenskamer. Herkennen de kinderen de gevoelens van Leonie? Zijn ze zelf verliefd of wel eens verliefd geweest? Hadden ze ook dergelijke lichamelijke reacties? Tintelingen, kloppend hart, zweten, rood worden, kortom: vlinders in je buik.

Andere gevoelens die in het verhaal een voorname rol spelen worden besproken in het hoofdstuk Extra Verdieping – Praten over taal en gevoel.

Denkzolder

Wat vind jij ervan? Door de foto's van Leonie kwam Hein in de problemen. Mag je zomaar foto's maken zonder dat die persoon dat weet of wil? Wanneer mag het wel en wanneer niet?

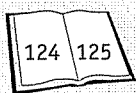
Woorden als bespioneren, privacy, stiekem, misschien zelfs chantage komen hier wel-

licht ter sprake. Een moeilijke vraag voor kinderen die een situatie als van Leonie en haar moeder niet kennen, is het om je voor te stellen wat zijzelf gedaan zouden hebben. En helemaal moeilijk als kinderen zo iets wél van nabij hebben meegemaakt. Hoe machteloos voel je je als kind?

Geeft het nemen van de foto's Leonie het gevoel dat ze iets tegen Hein en vóór haar moeder kan doen? Zijn er andere manieren?

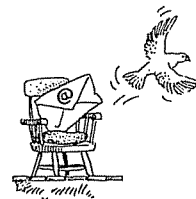
Is het gezegde 'nood breekt wet' hier van toepassing? Of past 'het doel heiligt de middelen' hierbij?

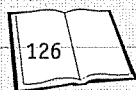
Schrijfplek

Stel je voor: de politie had Leonie niet gevonden. Hoe zou het verhaal dan verdergegaan zijn?

Leonie moet van Hein voor de camera een verklaring afleggen. Hein heeft de tekst klaar op papier. Leonie moet hem voorlezen. Kunnen de kinderen deze tekst op papier zetten? Is het mogelijk dat Leonie tijdens het voorlezen door een gebaar, gezichtsuitdrukking, bepaalde klemtoon of kleine wijziging in de tekst door laat klinken, dat ze niet meent wat ze leest? Kunnen ze dergelijke regieaanwijzingen in de tekst verwerken? Laat ze tenslotte hun tekst voorlezen.

Chris Vegter schreef deze e-mail aan de lezers:

Van: villa@maretak.nl

Aan: <alle lezers van Villa Alfabet>

Onderwerp: Rake klappen

Lieve jongens en meisjes,

Wat leuk dat je dit boek hebt gelezen. Ik hoop dat je het mooi en spannend vond. Hopelijk ga je nog meer mooie boeken lezen, want lezen kan zó geweldig zijn.

Ik zeg dat, omdat ik als kind een periode heb gehad, waarin ik niet van lezen hield.

Ik speelde veel liever buiten om mijn eigen avonturen te beleven.

Gelukkig voor mij veranderde dat, toen ik zeven was. Tijdens één van mijn ontdekkingstochten op de zolder in het huis van mijn oom en tante vond ik in een grote doos een heel bijzonder boek. Dat boek maakte ontzettend veel indruk op mij. Vanaf dat moment werd lezen één van mijn grootste hobby's.

Later toen ik onderwijzer was, wilde ik niets liever dan mijn liefde voor boeken overbrengen op kinderen. Dat was ook het moment dat ik zelf begon te schrijven.

Al enkele jaren ben ik nu directeur van een basisschool. Maar nog steeds wil ik kinderen en grote mensen enthousiast maken voor boeken en lezen. Daarom bezoek ik veel scholen en bibliotheken om over mijn boeken te vertellen. Dus wie weet ontmoeten we elkaar nog eens op jouw school of ergens in een bibliotheek.

Veel liefs

Chris Vegter

In een gesprek met de kinderen over de e-mail kunnen de volgende elementen aan de orde komen:

Ik zeg dat, omdat ik als kind een periode heb gehad, waarin ik niet van lezen hield.

Villa Alfabet lezers houden allemaal van lezen! Toch? Maar hebben ze ook een periode gekend dat ze niet van lezen hielden? Weten ze nog welke dingen ze toen liever deden? Waren ze, net als Chris Vegter, ook echte buitenkinderen? Of keken ze graag televisie, of deden ze veel computerspelletjes? Is lezen altijd hun grootste hobby geweest?

Kunnen ze zich voorstellen dat er kinderen zijn die nooit uit zichzelf een boek pakken? Dat er kinderen zijn die alleen maar op school boeken lezen, omdat dat nou eenmaal moet?

Dat boek maakte ontzettend veel indruk op mij. Vanaf dat moment werd lezen één van mijn grootste hobby's.

Jammer dat Chris Vegter niet vertelt welk boek hem tot een enthousiast lezer maakte. Misschien is dit een vraag om hem via de mail te stellen.

Kunnen de kinderen zich herinneren wanneer ze begonnen zijn met lezen? Hoe is hun leeshonger ontstaan en gegroeid? Is er, net als bij Chris Vegter, een bepaald boek geweest dat er voor zorgde dat ze lezers werden? Welk boek was dat?

Of zijn ze met het lezen van boeken begonnen, toen ze het eenmaal konden en niet meer gestopt? Is bij het voorlezen thuis de boekenhonger ontstaan? Weten ze nog wat hun favoriete voorleesboek was? Lezen hun ouders veel en is het een kwestie van 'goed voorbeeld doet goed volgen'? Wellicht kan er een uitgebreid gesprek met de kinderen over hun leeservaringen gevoerd worden.

Maar nog steeds wil ik kinderen en grote mensen enthousiast maken voor boeken en lezen.

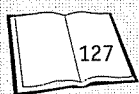
Kunnen ze begrijpen dat Chris Vegter andere mensen enthousiast wil maken voor lezen? Hebben ze zelf wel eens op school of in een bibliotheek een schrijfster of schrijver horen vertellen over haar/zijn werk? Zijn ze daarna ook boeken van die auteur gaan lezen?

Is het lezen van een boek van iemand die je kent, die je zelf hebt horen spreken over haar of zijn boeken, anders dan het lezen van boeken van iemand die je niet in levende lijve hebt gezien? Zouden ze een bepaalde schrijfster of schrijver wel eens willen ontmoeten? Wat zouden ze dan aan haar of hem willen vragen? Aan Villa Alfabet auteurs kunnen vragen gesteld worden via e-mail! Daag de kinderen eens uit om dit te doen en laat verslag doen van vragen en gekregen antwoorden.

2c Vragen naar aanleiding van de Villaatjes

Na de hoofdstukken 3, 8, 11 en 17 staan in het boek de Villaatjes afgedrukt. De vragen die daarbij horen staan achter in het boek. Hieronder zijn ze weergegeven. Als u met de kinderen over het boek praat nadat ze het hebben uitgelezen, neem dan een selectie uit de vragen met hen door. Laat in eerste instantie de kinderen kiezen over welke vragen ze willen praten. Vraag dóór als er niet zo veel uitkomt. Vraag vooral weer naar eigen ervaringen en gevoelens in situaties die de kinderen zelf hebben meegemaakt. U kunt er ook voor kiezen om de vragen meteen te bespreken als de hoofdstukken waarop de vragen betrekking hebben, gelezen zijn.

Vragen na hoofdstuk 3, bladzijde 14

- 1 Milou vraagt aan Leonie of deze nieuwe school leuker is dan de vorige school. Leonie vraagt zich af of je na één ochtend al kan zeggen of de ene school leuker is dan de andere. Zou jij dat al kunnen zeggen?

Wat vinden de lezers van de vraag van Milou? Verwachten ze dat Leonie zal zeggen dat de nieuwe school veel leuker is? En daarmee bedoelt ze dan natuurlijk ook dat de kinderen op de nieuwe school, inclusief (en misschien wel vooral) Milou, leuker zijn de vriendinnen en vrienden op de vorige school.

Wat vinden ze van het antwoord van Leonie: 'Eh, nee, daar was het ook heel leuk'? De vraag van Milou maakt meer los bij Leonie. Zou het hier net zo worden als met Ilse, haar beste vriendin in Amsterdam? Kunnen de kinderen zich inleven in de situatie van Leonie? Pas verhuisd, de eerste ochtend op de nieuwe school, en een meisje dat herinneringen aan vroeger oproept. Hoe zou ze zich gevoeld kunnen hebben? Hoe zouden zij zich voelen in die situatie?

- 2 'De vragen van Milou raken gevoelige plekjes in Leonie's hoofd. Plekjes die ze liever bedekt wil houden', staat in het boek. Wat zou er op deze plekjes staan?

Leonie heeft plekjes in haar hoofd die ze liever bedekt houdt. De vragen van Milou doen haar een beetje pijn. Vragen over haar beste vriendin. En of ze Ilse mist. Natuurlijk moet Leonie denken aan de reden van de verhuizing. Iets wat Milou niet kan weten. Leonie hoopt dat het met Milou net zo zal worden als met Ilse: een beste vriendin hebben, bij wie je altijd terechtkunt.

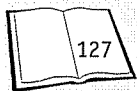
Is al een beetje duidelijk na de eerste hoofdstukken welke gebeurtenissen hebben geleid tot de verhuizing?

- 3 Leonie schrikt van een zilvergrijze stationcar. Waarom zou ze daar van schrikken?

Tegen Milou vertelt Leonie wat de reden is van haar schrik en duizeligheid. Na één dag is Milou nog niet haar beste vriendin met wie ze alles kan delen. De grijze stationcar

roept de heftige gevoelens op. Die heeft met vroeger te maken. Begint er iets duidelijk te worden over de voorvallen in het verleden?

Vragen na hoofdstuk 8, bladzijde 33

- 1 'De woorden van Milou bezorgen Leonie een warm gevoel. Gek dat je je door zo'n simpele opmerking zo prettig kunt voelen! Waarom zou juist Leonie dat vinden?

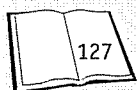
Milou zegt dat het net is of Leonie al heel lang bij hen op school zit. Kennen de kinderen dat gevoel? Het klikt meteen met iemand die je pas kent. Je praat honderduit over van alles en nog wat, je voelt dat de ander je begrijpt. Soms gebeurt dat. Maar niet met iedereen. Hoe zou het komen dat het met de een wel meteen klikt en met anderen niet? Is dat omdat je in de ander iets van jezelf herkent?

Hebben de kinderen een dergelijke ervaring ook wel eens gehad? Ook na een verhuizing, of met een vriendin of vriend op vakantie?

- 2 Weer een zilvergrijze stationcar. Leonie schrikt en denkt aan Hein. De deur van de auto gaat open. Leonie vlucht. Vlak achter haar rijdt een auto. Ze vlucht naar het park. Achter haar klinkt luid het geluid van voetstappen. Wat is er aan de hand? Hoe raakt ze de auto kwijt?

Leonie is in paniek. Ze beseft dat de zilvergrijze stationcar die van Hein is. Ze vlucht het park in. Daar kan de auto niet komen. Ze hoort dat iemand achter haar aan rent. Wat een geluk dat ze de verborgen plek weet. Met kloppend hart wacht ze op wat gaat gebeuren. Weer wordt een beetje duidelijker waar Hein toe in staat is.

Hoe interpreteren de kinderen het fragment: 'Als Hein haar vindt is ze verloren. Ze weet wat hij doet. Leonie schudt haar hoofd, ze wil niet verder denken. Niet aan wat er in de hotelkamer in Chamonix is gebeurd en in het huis aan de gracht.' De gebeurtenissen in Zwitserland en thuis in Amsterdam spoken door haar hoofd. Komen in een flits voorbij onder de groene koepel. Herkennen de kinderen zulke ervaringen? Ineens, opgeroepen door de een of andere aanleiding, flitsen er allerlei gedachten en beelden door je hoofd. Dat kunnen vervelende beelden zijn, zoals bij Leonie, maar het gebeurt ook wel na heel plezierige ervaringen. Heftige emoties die je beleefd hebt kunnen zomaar terugkomen. Kunnen de kinderen daar uit eigen ervaring over vertellen?

Vragen na hoofdstuk 11, bladzijde 56

- 1 Leonie twijfelt of het Hein wel was. Ziet ze spoken, denkt ze. Hoe komt het dat Leonie zo denkt?

Ze was er zo zeker van. En nu twijfelt Leonie. Komt dat door de reactie van de agent op het politiebureau? Ze realiseert zich opeens dat ze Hein niet gezien heeft. Dat ze het nummerbord van de auto niet heeft gezien. Haar twijfel laat ze niet merken aan Laura.

Laat de kinderen het fragment op bladzijde 48, boven de gecursiveerde tekst, nog eens lezen. Wat vinden ze van de uitspraken van Laura? Helpt de politie alleen maar als er eerst iets ergs is gebeurd? Hoe zou het komen dat Laura nu zo dapper op de situatie reageert? Wil Leonie ook daarom haar twijfels niet kenbaar maken?

2 Een rood en opgezet gezicht. Een paarsblauwe kring rond een oog. Laura die huilt.

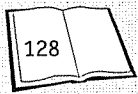
Wat was er toen aan de hand?

En Hein deed zo aardig. Het was de liefste man die Leonie ooit had ontmoet.

Hoe kon Leonie dit nu denken?

De stukken *Voor Chamonix 1 en 2* maken een heleboel duidelijk. Hebben de kinderen ook het gevoel dat ze Leonie wel willen toeroepen: Hein, het was Hein! Kunnen ze zich zo inleven in een verhaal?

Begrijpen ze dat Leonie op dat moment nog niet dacht aan Hein als dader? Is het de lezers trouwens wel duidelijk wat er gebeurde? Kunnen mensen zo tegenstrijdig zijn? Het ene moment is Hein de allerliefste man en vader, het volgende iemand om bang voor te zijn.

Vragen na hoofdstuk 17, bladzijde 89

1 Leonie greep haar fototoestel en rende terug naar de hal. Is Leonie dapper of dom?

Wat zou er allemaal misgegaan kunnen zijn! Stel je voor dat Hein Leonie met haar fototoestel had ontdekt. Dom of dapper? Wat vinden ze van het idee om ongezien foto's van de mishandeling te maken? Wat zou Leonie met deze foto's kunnen doen?

2 Is Hein werkelijk de liefste man die ze ooit had ontmoet?

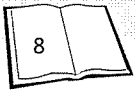
Wat kun je je in iemand vergissen! Wat is het moeilijk om iemand die twee kanten aan zijn karakter heeft goed te beoordelen. Het zal voor de kinderen niet moeilijk zijn om deze vraag te beantwoorden.

3 Extra Verdieping

3a Praten over taal en gevoel

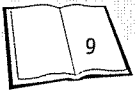
Taal en gevoel

Hieronder staat een aantal zinnen, waarin gevoel een prominente rol speelt. Praat er met de kinderen over en breng hun eigen gevoelens ook steeds ter sprake.

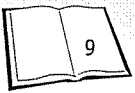
Leonie gaat niet naar een zwarte school.

Kennen de kinderen deze uitdrukking voor een school waar veel kinderen op zitten die oorspronkelijk niet uit Nederland afkomstig zijn? Waarom zou Hein dat gezegd hebben?

Langzaam werden mam en zij onder zijn wil platgedrukt.

Hein ging de baas spelen. Wilde alles beslissen. Dat voelde zo erg dat wat eerst een sprookje leek, uitdraaide op een nachtmerrie. Wat vinden de kinderen van de gevoelens die uit deze zin spreken? Kunnen ze de term 'geestelijke terreur' hiermee in verband brengen?

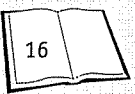
Mam verzette zich. En toen was de ellende pas echt begonnen.

Als je je verzet tegen mensen die de baas willen spelen, komt er ruzie. Kunnen de kinderen dat beamen en misschien voorbeelden geven? Hoe reageren bijvoorbeeld vriendinnen of vriendjes die graag de baas spelen, als je niet doet wat zij willen?

Bovenstaande zinnen zijn gedachten die Leonie heeft als ze voor het eerst naar haar nieuwe school fietst. In tegenstelling tot andere zinnen in dit hoofdstuk staan ze in de verleden tijd. Daaraan kun je ook zien dat het dingen zijn waaraan ze terugdenkt. Het zijn zogenaamde flashbacks. In *Rake klappen* komen veel flashbacks voor. Soms duidelijk herkenbaar doordat ze cursief gedrukt zijn.

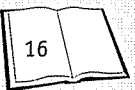
Besprek met de kinderen de functie van flashbacks. Door gebeurtenissen uit het verleden op die manier te verweven in het verhaal, wordt langzamerhand duidelijk wat er precies aan de hand is.

Hebben de kinderen zelf ook wel eens flashbacks? In welke situaties en bij welke gebeurtenissen denken ze terug aan vroeger? Flitsen die gedachten dan ook door hun hoofd, net als bij Leonie?

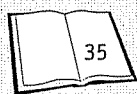
Leonie weet, dat ze enthousiaster moet doen. Mam heeft altijd direct in de gaten als er iets mis is.

Leonie kent haar moeder goed. Moeders voelen als er iets niet in orde is met kinderen. Is dat bij de moeders van de lezers ook het geval? Hebben zij ook zo'n moeder die altijd alles meteen door heeft?

De ogen van Laura glijden over Leonie's gezicht. Dan draait ze zich om en loopt naar de koelkast.

Heeft Laura toch in de gaten dat er iets niet klopt? Vermoedt ze iets? Als dat zo is dan zegt ze het in ieder geval niet tegen Leonie. Net zoals Leonie niet met een vervelende mededeling bij Laura wilde aankomen, wil Laura niet laten merken dat ze voelt dat er iets is. Dat is rekening houden met elkaar. Of vinden de kinderen dat Leonie wel meteen tegen Laura had moeten zeggen wat er gebeurd is?

'Tussen de middag zei je iets tegen me, waarover ik lang heb nagedacht.'

Leonie trekt een grote rimpel in haar voorhoofd. Wat heeft ze tijdens het eten tegen haar moeder gezegd?

'Dat ik mijn natuurlijk overwicht terug heb,' verduidelijkt Laura, 'ik was daar zo blij mee, dat ik me heb voorgenomen om het me nooit meer te laten afnemen door niemand! En dus ook niet door Héin!'

Laura heeft een besluit genomen. De nare periode ligt achter haar. Ze zijn verhuisd, opnieuw begonnen. Het leven lijkt weer vrolijk te kunnen worden. En dan gebeurt het. Hein komt weer opdagen en gaat achter Leonie aan.

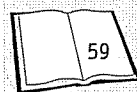
Begrijpen de kinderen dat het de opmerking van Leonie geweest is, die Laura deed besluiten om er meteen iets aan te doen? Leonie deed haar beseffen dat ze haar leven weer in haar eigen hand kon nemen. Vechten tegen situaties waarin dingen gebeuren die je niet wilt. Dat wilde Laura.

Chamonix (blz. 42-45)

In dit fragment wordt voor het eerst echt duidelijk wat er aan de hand is met Hein en Laura. Hadden de lezers ook door na het lezen van dit fragment wat de reden van de verhuizing geweest is? Hein die Laura slaat. Zo erg dat ze blauwe plekken in haar gezicht heeft. In de auto na het bezoek aan het politiebureau komen die beelden naar boven bij Leonie. Dat verklaart de paniek die Leonie voelde toen ze de auto van Hein herkende. Kunnen de kinderen begrijpen wat een schok Leonie gevoeld moet hebben toen Hein achter haar aan kwam? Zou alles dan weer opnieuw beginnen?

Voor Chamonix 1 en Voor Chamonix 2 (blz. 48-56)

Opnieuw fragmenten met flashbacks. Nu uit de periode vóór de vakantie in Chamonix. Steeds duidelijker wordt in welke verschrikkelijke situatie Laura en Leonie zijn komen te verkeren. De lezers weten, uit het fragment *Chamonix* (blz. 42-45) wat daar gebeurde en kunnen nu die gebeurtenis combineren met de fragmenten *Voor Chamonix 1 en 2*. Dit procédé passen schrijvers vaker toe: de lezer weet meer dan de hoofdpersoon. Leonie weet vóór Chamonix nog niet wat er werkelijk aan de hand is. Maar wij weten al dat Hein Laura slaat! Leven de kinderen zich zo in het verhaal in dat ze Leonie wel willen toeroepen: 'Snap je nou niet dat Hein het gedaan heeft'?

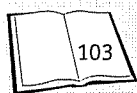
De kin van Leonie zakt op haar borst. 'Ik voel me zo rot mam,' stamelt ze, 'ik dacht dat alles voorbij was, dat we hier opnieuw konden beginnen.'

Voelen de kinderen de wanhoop die bij Leonie toeslaat? Opeens geen trek meer in eten, toen ze zich realiseerde wat er kon gaan gebeuren. Herkennen de kinderen die reactie? Je maag gaat dichtzitten bij verschrikkelijke gebeurtenissen.

Na Chamonix 1 (blz. 83-89)

In Chamonix was het Leonie duidelijk geworden: Hein slaat Laura! Ze heeft het door. Ook de dubbele gevoelens ten opzichte van Hein komen naar voren. Hein die zo lief kan zijn, maar ook zo wreed. Hoe zou Leonie zich gevoeld hebben toen ze doorkreeg wat er werkelijk aan de hand was? Het is misschien moeilijk, maar kunnen de kinderen die gevoelens omschrijven? Is het angst? Woede? Medelijden met haar moeder? Haatgevoelens als het om Hein gaat? Verwarring? In ieder geval wil ze er iets aan doen en gaat foto's maken van de mishandeling.

'Heb jij nog nooit gezoend?' vraagt Kollin.

Leonie krijgt het gevoel dat de vlammen uit haar wangen slaan.

'Nee,' fluistert ze.

'Zou je het wel durven?'

Leonie's hoofd gaat langzaam op en neer.

Kollins hand raakt haar schouder. Langzaam komt zijn gezicht dichterbij.

Hier stopt de beschrijving. De schrijver heeft hiermee de bedoeling dat de lezer zich een voorstelling maakt van wat er verder gebeurt. Dat doen schrijvers vaker. Het maakt het lezen van boeken spannender. Je weet wat er kan gaan gebeuren, maar je leest het niet, je moet het zelf invullen. Wat vinden de kinderen hiervan? Lezen ze graag wat er gebeurt of laten ze liever hun fantasie het werk doen?

Na Chamonix 2 (blz. 108-110)

Leonie maakt een tweede keer foto's. Die zullen er nog dreigender uitzien. Hein heeft immers een mes gepakt. Bovendien heeft Hein nu ook Leonie bedreigd. Het is niet toevallig dat juist nu, op het moment dat ze op de vloer van het busje ligt, die herinnering naar boven komt. Hein bedreigde haar. Ze heeft foto's (waar Hein niet van weet, denkt Leonie). Hein heeft haar nu in zijn macht. Wat zal hij met haar gaan doen? Kunnen de kinderen zich indenken welke gedachten door het hoofd van Leonie spoken?

3b Kennis van genres

Thema's en motieven

Rake klappen is een realistisch verhaal. In *Rake klappen* zijn thema's aanwezig die laten zien welke invloed onvermoede, diep ingrijpende ervaringen hebben op mensen.

Mishandeling in het gezin

Een precair thema; wees er op bedacht dat er kinderen kunnen zijn die uit eigen ervaring over dit thema kunnen meepraten. In een algemeen klasgesprek zou gewezen kunnen worden wat je kunt doen als je denkt dat er iemand mishandeld wordt of wat je kunt doen als je zelf mishandeld wordt.

In *Rake klappen* wordt dit ernstige thema afgewisseld met de verwickelingen tussen jongens en meiden op school. Dat zorgt voor een luchtiger tegenwicht. Wat vinden de kinderen van de manier waarop Chris Vegter dit thema heeft uitgewerkt? Deed de titel van het boek al iets vermoeden?

In het begin van het verhaal was nog niet duidelijk wat er precies aan de hand is. Langzamerhand komt de lezer meer te weten. Vooral door de flashbacks wordt steeds duidelijker wat er gebeurd is. Snappen ze dat Leonie het eerst niet kon geloven? Hein kon immers zo aardig zijn!

Begrijpen ze waarom Laura eerst tegenover Leonie ontkende dat ze werd geslagen door Hein? Waarom Laura niet meteen een eind aan de relatie met Hein maakte toen hij haar de eerste keer sloeg?

Bij dit thema is het moeilijk om van de kinderen te vragen zich in de situatie in te leven. Kunnen ze toch de gevoelens beschrijven die bovenkwamen toen het Leonie duidelijk werd wat er precies gebeurde?

Opnieuw beginnen

Eindelijk vrij! hebben Laura en Leonie gedacht toen ze uit Amsterdam verhuisden. Helemaal opnieuw beginnen in een andere stad, op een nieuwe school. Nare ervaringen uit het verleden achter je laten. Er nog wel aan denken, maar het langzamerhand gaan vergeten. Kunnen de kinderen begrijpen dat Laura deze beslissing heeft genomen? Of vinden ze het een teken van zwakte? Op de loop gaan voor de moeilijkheden in plaats van er tegen te vechten? Kunnen ze andere situaties bedenken die aanleiding kunnen zijn voor net zo'n verhuizing?

Jongens en meiden

De meisjes en jongens uit de nieuwe klas van Leonie gaan anders met elkaar om dan Leonie gewend was in Amsterdam. Hoe gaan jongens en meiden met elkaar om in de klas van de lezers? Spelen ze met elkaar of laten ze elkaar links liggen? Helpen ze elkaar met schoolwerk? Is er sprake van saamhorigheid of trekken ze geheel gescheiden op? Ontstaan er vriendschappen, verliefdheden? Plagen ze elkaar?

Verhouding moeder-dochter

Laura en Leonie hebben een sterke band. Uit verschillende fragmenten blijkt dat ze elkaar goed begrijpen. Ze hebben samen heel veel meegemaakt. Eerst het overlijden van man en vader. Toen de mishandelingen en bedreigingen door Hein. Begrijpen de kinderen dat het samen doormaken van sterk emotionele gebeurtenissen de band tussen mensen sterker kan maken? Kennen ze daar andere voorbeelden van? Uit boeken die ze gelezen hebben, of uit eigen ervaring?

Wanneer Laura geen dochter had gehad, maar een zoon, zou de band tussen die twee dan precies zo geweest zijn als tussen Leonie en Laura? Wat kunnen de kinderen vertellen over de band tussen moeders en dochters, vaders en zonen, moeders en zonen en vaders en dochters? Zijn er verschillen, overeenkomsten?

Genre

Rake klappen is een realistisch verhaal. Realistische verhalen zijn ontleend aan de werkelijkheid. Ze zijn echt gebeurd, of kunnen echt gebeurd zijn. Vinden de lezers dat Chris Vegter dit verhaal geloofwaardig heeft verteld? Welke gevoelens kwamen boven bij het lezen van *Rake klappen*? Medelijden, meeleven met Leonie, herkenning van bepaalde situaties en gebeurtenissen (niet alleen de nare)? Hebben ze wel eens gedacht: 'dit staat er nu wel, maar dat zou nooit zo kunnen gebeuren'? Of kwam deze

gedachte geen enkele keer bij hen op?

Is de beschrijving van de omgang tussen jongens en meisjes in de nieuwe woonplaats van Leonie realistisch? Kan het zo toegaan in een klas, net zo als in de klas bij juf Mariska?

Op vier plaatsen in het boek staan krantenberichten afgedrukt. (blz. 4, 37, 97, 123). Ze vertellen wat is gebeurd, nadat de bazen van Hein de foto's ontvangen hebben. Het verhaal van het ontslag, de vruchteloze pogingen van Hein om weer aan de slag te komen, en tenslotte zijn arrestatie. Alles het gevolg van het opsturen van de foto's van de mishandeling die Leonie genomen heeft. Dragen de krantenberichten volgens de kinderen bij aan het realistische karakter van het verhaal?

Wat vinden de kinderen ervan dat het verhaal van de mishandeling afgewisseld wordt met de belevenissen van Leonie met haar nieuwe klasgenoten? Zijn ze het er mee eens dat dit het verhaal beter maakt? Dat die belevenissen een soort tegenwicht vormen voor de ernstige kanten in het boek? Wordt het verhaal er 'echter' door volgens hen?

3c Praten over illustraties

Rake klappen is geïllustreerd door Sonja Reus. Vinden ze dat de illustraties goed passen bij het realistische karakter van het verhaal? Worden de emoties van de hoofdpersonen goed getroffen? Laat ze nog eens kijken naar de illustraties op de bladzijden 3, 66, 100, 115. Wat 'lezen' ze op de gezichten?

Wat vinden ze van de tekening op bladzijde 16? Laura denkt dat er iets is met Leonie, ze wil het niet vragen, ze laat de woorden van Leonie over juf Mariska tot zich doordringen (ze is zelf lerares en weet hoe moeilijk het kan zijn om kinderen 'onder de duim' te houden, ze denkt 'heb ik dat natuurlijk overwicht eigenlijk nog wel?'). Zien de kinderen al deze gedachten terug in de houding van Laura bij de koelkast?

Zie verder verwerkingsblad 4e Bericht van de illustrator. Sonja Reus vertelt hierin over haar werkwijze in het algemeen en over het illustreren van *Rake klappen* in het bijzonder.

Vinden de kinderen de tekeningen op de bladzijden 20 en 43 ook de leukste? Nee? Welke dan en kunnen ze vertellen waarom ze die andere tekeningen leuker vinden?

Spoor ze aan de website van Sonja Reus eens te bezoeken en haar te mailen wat ze van de illustraties in *Rake klappen* vinden. Het antwoord van Sonja kunnen ze printen en toevoegen aan hun leesdossier van *Rake klappen*.

4 Verwerking

Hierna volgt een aantal kopieerbladen voor verdere verwerking:

- 4a Boekprofiel;
- 4b Zo wil ik het;
- 4c Onder de loep;
- 4d Boekrecensie;
- 4e Bericht van de illustrator;
- 4f Titelblad.